

ఇందిరా గాంధీ

ఒక ప్రకృతి ప్రేమికురాలి జీవితం

జైరాం రమేష్

తెలుగుసేత

ఎ. కృష్ణారావు

కె.బి. గోపాలం

ఎమెస్కో

పుస్తకం గురించి

పదహారు సంవత్సరాలు భారత ప్రధానిగా పనిచేసిన ఇందిరా గాంధీ ఎంత ఆకర్షణీయమైన వ్యక్తి అంత వివాదాస్పదమైన వ్యక్తి - తన రాజకీయ నిర్ణయాలకు, చర్యలకూ ఒకేసారి ప్రశంసలూ, విమర్శలూ అందుకుంది. ఇటువంటి చర్చకు అవతల మనం పూర్తిగా అర్థం చేసుకోని విషయం ఒకటుంది. అది ఆమె జీవిత పర్యంతమూ ప్రకృతితో ఎలా స్నేహం చేసింది, ఆ స్నేహం ఆమె అస్తిత్వాన్ని ఎలా నిర్వచించింది అన్న విషయం.

వ్యక్తిగత, రాజకీయ, పర్యావరణ చరిత్రను పడుగు పేకలుగా అల్లుతూ రాజకీయవేత్తా, విద్వాంసుడూ అయిన జైరాం రమేష్ ప్రకృతి వాది అయిన ఇందిరా గాంధీ కథను ఆమూల్యంగా చదవకుండా విడిచిపెట్టలేనట్లుగా కథనం చేస్తున్నాడు. తన వ్యక్తిగతమైన అభిరుచిని ఆమె ఒక ప్రజాప్రయోజనకారి అయిన అంశంగా ఎలా మలచిందో; ఆమె రాజకీయ, ఆర్థిక అభిప్రాయాలు మారినప్పటికీ పర్యావరణంపై ఆమె అభిప్రాయాలు ఎలా స్థిరంగా ఉన్నాయో; పర్యావరణ పరిరక్షకలతో ఆమె స్నేహాలు భారత జీవైవిధ్యాన్ని పరిరక్షించే ముఖ్యమైన నిర్ణయాలకు ఎలా దారితీసాయో; అడవులు, వన్యప్రాణులకు సంబంధించి ముఖ్యమైన నిర్ణయాలు తీసికోవడంలో ఆమె తన సహచరులను ఎంతగా ప్రాధేయపడిందో, ఒత్తిడి చేసిందో, ఒప్పించిందో; సూక్ష్మంగా అభివృద్ధి చెందిన ఆమె స్వీయ సహజ లక్షణాలూ, విశ్వాసాలూ మైలురాళ్లనడగిన విధానాలూ, కార్యక్రమాలూ, ప్రయత్నాలూ, చట్టాలూ, సంస్థల రూపకల్పనకు ఎలా కారణమయ్యాయో, అవి ఏ విధంగా ఈ నాటికీ నిలిచి ఉన్నాయో ఆయన ఈ గ్రంథంలో వివరించాడు.

ఇప్పటివరకూ ప్రచురితం కాని లేఖలూ, టిప్పణులూ, సందేశాలూ, మెమోలనుండి విస్తృతమైన సమాచారాన్ని సేకరించి, రచించిన 'ఇందిరా గాంధీ: ఒక ప్రకృతి ప్రేమికురాలి జీవితం' ఇందిరాగాంధీ సంచలనాత్మక జీవితంలోని, అంతగా పరిచితంకానప్పటికీ, అద్భుతమైన ఒక కోణాన్ని సజీవమైన, సంభాషణాత్మక శైలిలో అందిస్తుంది. ఉన్నత ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించాలనే తాపత్రయంతో ముందుకు సాగుతున్న దేశానికి పర్యావరణ రక్షణనూ, సహనీయతనూ సుస్థిరీకరించే క్లిష్టమైన సమస్యను ఎదుర్కొంటున్న సమయంలో ఈ గ్రంథం దిక్పావిగా ఉపయోగపడుతుంది.

విషయసూచిక

1.	తొలిమాటలు	9
2.	ఊటబావులు (1917 - సుమారు 1943)	19
3.	సాహచర్య సంవత్సరాలు (1950-1964)	43
4.	ప్రకృతివాది ప్రధానమంత్రి-I (1966-1977)	69
5.	అధికారం లేని సమయంలో (1977-79)	301
6.	ప్రకృతివేత్త ప్రధాన మంత్రి -II (1980-1984)	325
7.	అంతిమ వాక్యం	489
	ఆధారాల గురించి	496
	కృతజ్ఞతలు	499
	Bibliography	505

1. తొలిమాటలు

***

2. ఊటబావులు

(1917 - సుమారు 1943)

ప్రకృతిపట్ల ప్రతిస్పందనను ఇందిరాగాంధీ ఎక్కడ నుంచి అందుకున్నది? ఆమె మీద ఎవరి, దేని ప్రభావం ఉంది? ఇవాళ 'పర్యావరణ సమస్యలు' అంటున్న అంశాలపట్ల ఆమెకు అంత సునిశితధోరణి ఎట్లా అలవడింది? జీవవైవిధ్యాన్ని కాపాడాలి అనడంలో ఆమె కనబరచిన స్థిరచిత్తం, ధైర్యం, తరుగు లేని క్రమంలాంటి వాటికి ఎక్కడో ఒక ప్రాతిపదిక ఉండి ఉంటుంది. ఈ అధ్యాయంలో ఆ 'ఎక్కడో' ను తరచి చూద్దాము.

* * *